

3. Lasuen J. *On Growth Poles* / J. Lasuen // *Urban Studies*. – 1969. – Vol. 6. – No. 2. – p. 137–161. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: usj.sagepub.com/content/6/2/137.short.

4. Pottier P. *Axes de communication et developpement economique* / P. Pottier // *Revue Economique*. – 1963. – Vol. 14. – s. 58–132. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econpapers.repec.org/article/prsreveco/reco_5f0035-2764_5f1963_5fnum_5f14_5f1_5f407543.htm

5. Krugman P. *Geography and trade* / P. Krugman. – Cambridge: MIT Press, 1991.

6. Krugman P. *Increasing returns and economic geography* / P. Krugman // *Journal of Political Economy*. – 1991. – Vol. 99. – p. 483–499.

7. Neary P. *Of Hype and Hyperbolas: Introducing the New Economic Geography* / P. Neary // *Journal of Economic Literature*. – 2001. – June. – p. 536–561.

8. Ліщинський І. *Нова економічна географія та альтернативні концепції агломерації виробництва* / І. Ліщинський. // *Журнал європейської економіки*. – 2009. – № 3. – С. 241–264.

ПАВЛО МАЗНОВ

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Кривоус В. Б.

СТАН ТА ПЕРЕДУМОВИ ЗНИЖЕННЯ БОРГОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Потреба в залученні додаткових коштів для покриття бюджетного дефіциту та реалізації макроекономічних проектів є хронічною для багатьох держав світу. Вона змушує уряди держав вдаватися до залучення додаткових джерел фінансування, таких як кредити. Активна політика уряду України щодо залучення фінансових ресурсів на кредитній основі протягом останніх років стала причиною стрімкого зростання державного боргу. Обслуговування і погашення державного боргу у сучасних реаліях створюють значне навантаження на державний бюджет. Повернення Україною фінансових ресурсів, позичених у попередні роки, витягує з державного бюджету значні кошти, які могли б бути спрямовані на інвестиції у економіку країни. У цій ситуації гостро постає проблема розробки та впровадження шляхів оптимізації боргової політики уряду в контексті сприяння зниженню боргового навантаження на економіку України.

Проблема державного боргу та механізму функціонування боргової політики стала предметом дослідження відомих зарубіжних науковців, зокрема, Р. Барро, Дж. Кейнса, А. Лаффера, Р. Мандела, К. Рейнхарта, а також українських вчених, таких як О. Барановського, В. Загорського, О. Длугопольського, М. Єрмоленка, В. Кривоуса.

Згідно Статті 18 Бюджетного Кодексу України: “Загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60 відсотків річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України”.[1] Однак, слід відмітити, що загальноприйнятою у світі є практика утримання рівня зовнішнього державного

боргу на рівні 80 відсотків від обсягу ВВП, бо саме при такому співвідношенні забезпечується оптимальний приріст економіки країни без обкладання державного бюджету надмірним борговим навантаженням.

Проаналізувавши статистичні дані Всесвітнього Банку та Національного Банку України наведені у Таблиці 1 можна зробити висновок про існування негативної тенденції щодо зростання частки валового зовнішнього боргу України (особливо у 2014–2015 рр.) за рахунок зменшення обсягів ВВП в країні. Головними причинами такої тенденції була політична й економічна нестабільність та війна на Сході України.

Табл. 1

Динаміка співвідношення валового внутрішнього продукту та зовнішнього боргу України*

Рік	ВВП, млрд. дол.	ВЗБ, млрд. дол.	Частка ВЗБ у ВВП, %
2011	163,160	126,236	77,37
2012	175,781	134,625	76,59
2013	183,310	142,079	77,51
2014	133,503	126,308	94,61
2015	90,615	118,729	131,04

*Складено автором на основі [2-3].

Так, за 2015 рік обсяг ВВП у порівнянні з 2014 роком зменшився на 40 млн. грн, а зовнішній борг зменшився на 8 млн, при цьому його частка у ВВП зростає більш ніж на 30%. На нашу думку, отримані дані є свідченням того, що темпи зростання боргу перевищують темпи розвитку економіки. Позичені протягом цього періоду кошти витрачалися на підтримання валютного курсу, функціонування державного апарату та як джерело погашення старих кредитів, в той час як частину цих коштів необхідно було спрямувати власне на розбудову промисловості, інвестування у перспективні проекти та розвиток економіки України в цілому.

За даними НБУ валовий зовнішній борг України на кінець 2016 року склав майже 113 млрд. дол., що говорить про те що Україна розраховується з своїми кредиторами, але аж ніяк не спростовує факт неефективного використання залучених зовнішніх фінансових ресурсів.

Дана ситуація потребує конкретних заходів щодо зниження боргового навантаження та ефективного використання зовнішніх запозичень держави для стабілізації макроекономічної ситуації в Україні та створення передумов виходу економіки на рівень на якому можливий сталий економічний розвиток.

Таким чином ми розглядаємо наступні передумови зменшення боргового навантаження:

1. Оптимізація та удосконалення системи управління державним боргом.
2. Знаходження ефективного шляху реалізації національних інтересів на міжнародній політичній та економічній арені.
3. Підтримка кредитного рейтингу країни та якісне управління її зобов'язаннями.
4. Забезпечення інвестиційної спрямованості залучених коштів, з метою уможливлення сталого росту економіки країни та створення умов для зменшення зовнішнього боргу країни.

Не можна не враховувати впливу ЗВТ+ на основні галузі української економіки та лібералізацію доступу до ємних ринків ЄС як результату такої взаємодії. Модифікація конкурентних відносин, що стане наслідком торговельного співтовариства Україна ЄС, сприятиме посиленню позитивних економічних ефектів, забезпечить перехід від періодичної скоординованої участі в європейському торговельному комплексі. [4] Все це вплине на кореляцію факторів економічного збереження і буде поштовхом до зниження запозичень державою.

Крім того потрібно знайти оптимальне співвідношення між обсягами фіскального та кредитного фінансування бюджетних витрат, оскільки зовнішні кредити є ефективними тільки у короткостроковому періоді, проте в подальшому вони ведуть тільки до збільшення боргового навантаження. Також перспективним напрямом діяльності має стати виведення з “тіні” економіки України, адже гроші, які там обертаються, могли б поповнити державний бюджет та таким чином зміцнити фіскальне фінансування бюджетних витрат та в результаті зменшити зовнішню заборгованість України.

Враховуючи останні події, а саме збільшення прожиткового мінімуму, стабілізації ситуації на Сході України, та поживлення національного експорту, є підстави для позитивних прогнозів щодо зменшення боргового навантаження в подальшому.

Література

1. Бюджетний кодекс України, прийнятий Законом України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Державна Служба Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/country/ukraine>.

4. Кривоус В. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС: перспективні можливості для співробітництва та ризику ЗВТ+ / В. Кривоус // Журнал Європейської економіки. – 2015. – Т. 14 (№ 3). – С. 262–272.

ТЕТЯНА ЕМІЛІЯ МАЛІСЕВИЧ

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Кривоус В. Б.

СПІВРОБІТНИЦТВО З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЯК МЕТОД ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ, ФІНАНСОВИХ ТА ВАЛЮТНИХ ПРОБЛЕМ

На межі двох тисячоліть в житті практично всіх держав світу центральне місце займають глобальні економічні, фінансові та валютні проблеми. Вони значною мірою впливали на розвиток всіх країн планети і в період Першої та Другої світових війн, і у роки Великої Депресії, і міжнародних валютних криз, а також продовжують впливати і на сьогодні. Їх розв’язання так чи інакше